

BESPREKINGEN.

1. G. ALBERTOTTI, *Lettera intorno all'invenzione degli occhiali all'Onorevmo*. Senatore ISIDORO DEL LUNGO, in occasione del VII Centenario dell'Universita di Padova. Roma 1922.

2. G. ALBERTOTTI, *Invenzione degli occhiali*, Annali di ottalmologia e clinica oculistica, Anno L. 1922, Fasc. 10, 11, 12.

3. RICARDO GREEFF, *Le prime lenti da occhiali di forma ovale*. Annali di ottalmologia e clinica oculistica. Anno, 1922, fasc. 6—9.

Op gezag van FR. REDI heeft men gemeend, dat een Florentijn, SALVINO DEGLI ARMATI, gestorven te Florence in 1317, de uitvinder van de brillen was en hij grondde deze uitspraak op een grafsteen in de kerk: „Maria Maggiore” te Florence, nog aanwezig in de 17de eeuw, waar achter den naam van ARMAT vermeld was: „Inventore degli Occhiali”. W. MENSERT verhaalt in zijn: *Verhandeling aangaande de uitvinding der brillen*, dat REDI in een brief aan PAULUS FALCONERIUS melding maakt van een handschrift uit het klooster St. Katharina te Pisa, waarin staat: „Frater ALEXANDER DE SPINA, vir modestus et bonus, quaecunque vidit aut audivit facta, scivit et facere. Ocularia ab aliquo primo facta et communicare nolente, ipse fecit et communicavit corde hilari et volente”, waaruit zou blijken, dat DE SPINA ook uitvinder van den bril geweest is. C. DE WAARD zegt in zijn studie over de uitvinding der verrekijkers: „Waarschijnlijk is het dus, dat SALVINO D'ARMATO uitvinder der brillen was, en dat ALEXANDER DE SPINA van hem de kunst heeft afgezien; in elk geval is de ontdekking omstreeks 1300 in Italië geschied.” ALBERTOTTI heeft in de twee het eerst hierboven genoemde studies de bronnen nog eens bestudeerd en komt tot de gevolgtrekking, dat ARMATI ten onrechte voor den uitvinder gehouden is. Wel meent hij te moeten bevestigen, dat de uitvinding te Venetië heeft plaats gevonden op het einde der dertiende eeuw. Hij heeft getracht op oude schilderijen afbeeldingen van brillen te vinden en ging eerst op onderzoek bij de schilders der Hollandsche school, daar deze het realisme in de kunst bracht, maar het bleek hem weldra, dat in Italië afbeeldingen uit vroegere tijden te vinden waren. Op een fresco van 1352 te Modena is de kardinaal PROVENZA afgebeeld met een bril, en op tal van andere schilderstukken is de bril terug te vinden, echter vooral op Venetiaansche schilderstukken. Er werden daar ook zooveel brillen gemaakt, dat er een wet werd uitgevaardigd tegen het maken van brillen van glas in plaats van uit kristal. Voorloopers van de brillen waren de gebogen spiegels, waarvan ALBERTOTTI een paar afbeeldingen geeft, zoodat er zelfs verwarring bestaat tusschen de Duitse woorden: Spiegel und Brille. De schrijver meent, dat de vorm van het montuur afkomstig is van de lijnen zichtbaar op oude Christusfiguren uit den Byzantijnschen tijd, die het woord „omo” moesten voorstellen.

RICARDO GREEF, de ophthalmoloog uit Berlijn, heeft een schilderij gevonden van een Tiroolschen schilder uit 1510. Hierop zijn vier kerkvaders afgebeeld en één hunner maakt gebruik van een soort lorgnet met ovale glazen. Kunstkenner beweerden, dat het ovale glas slechts schijn was door scheeve projectie, maar de schilder was een leerling van MANTEGNA, die een zeer scherp opmerker zijnde, hier volgens den schrijver duidelijk ovale glazen heeft afgebeeld. De eerste ovale glazen, die vernoemd zijn, zijn afkomstig uit de jaren 1702—1714, terwijl uit andere documenten nog blijkt, dat in 1572 en in 1581 vierkante brillenglazen in gebruik waren. Als redenen waarom de groote ronde glazen door ovale vervangen werden, geeft de schrijver op: 1ste, uit een aesthetisch oogpunt; 2de doordat sommige personen van wege hun specialen vorm van oogkas last hadden van de groote ronde glazen en 3de om er gemakkelijker bovenuit te kunnen zien. Nadat de oorspronkelijke groote brilleglazen langzamerhand kleiner gemaakt werden, totdat zij door de ovale vervangen werden, geeft men tegenwoordig weder de voorkeur aan de ronde glazen. De drie geschriften zijn met de oudste afbeeldingen van brillendragers versierd.

J. G. DE LINT.

Lebens-Erinnerungen von WILHELM VON WALDEYER-HARTZ, weiland Professor der Anatomie zu Strassburg im Elsas und zu Berlin, Zweite Auflage. Bonn 1921.

Dit werk van VON WALDEYER is geschreven voor zijn familieleden en zijn oud-leerlingen, welker aantal hij op 20000 meent te mogen schatten. Het is te vergelijken met de herinneringen van GREIDANUS en SCHELTEMA; doch aangezien de schrijver de geheele periode van de opkomst, den bloei en het verval van het Duitsche keizerrijk medemaakte, is het van zelf sprekend, dat ook het politiek gebeuren der laatste 60 jaren niet er in vergeten is. Wat hierover medegedeeld wordt, getuigt van den ruimen kritischen blik van den schrijver. Hoewel goed vaderlander, bemantelt hij de begane fouten in deze jaren geenszins. Het lijkt mij echter niet aangewezen op het politieke deel van het werk in dit *Tijdschrift* nader in te gaan.

Westfaler van geboorte beschrijft VON WALDEYER zijn jeugd en het leven op het landgoed, waar zijn vader rentmeester was. Dat voor 75 jaren dit leven zoo geheel anders was dan nu, is niet te verwonderen. Zijn gymnasium-jaren bracht hij in Paderborn door; de klassieke opleiding acht hij nog steeds de beste; het Latijn is: „ein Schatz, wie Edelmetall, welcher vom Rost der Zeiten nicht berührt ist” (blz. 55). Het kostgeld voor een gymnasiast bedroeg in die jaren 90 Thaler!

Daarna te Göttingen in de mathesis studeerend, kwam hij toevallig onder het gehoor en de bekoring van J. HENLE en ging hij over tot de studie in de geneeskunde, welke hij vervolgde in Greifswald en beëindigde in Berlijn. In Göttingen woonde hij